

РЕЦЕНЗИЯ

На цялостното творчество на **доц. д-р Радка Емилова Василева**, единствен кандидат в конкурса за заемане на академичната длъжност „Професор“ по професионалното направление 1.2. Педагогика (педагогика, анимация и образование)

Доц. д-р Радка Емилова Василева е родена през 1960 год. Изграждането ѝ като специалист – педагог следва няколко равнища на обучение и професионално осъществяване, които постъпателно я обогатяват и приобщават към научното поле на педагогическото познание и ѝ помагат да се реализира успешно като учен - преподавател и изследовател с богат опит и респектираци научно-изследователски постижения: През 1980 година доц. д-р Радка .Василева завършва полувисш Институт за начални и детски учители “Надежда Крупская”, гр.София – специалност Руски език и физическо възпитание. СУ ”Свети Климент Охридски”- специалности Педагогика и Философия завършва през 1985 г. Една година работи като ръководител на отдел “Просвета” в Общинския съвет в град Костенец, От 1986 год. е асистент в СУ “Свети Климент Охридски”, Факултет по педагогика. През 1998 година доц..д-р Радка Василева защитава докторска дисертация на тема: “Педагогически измерения на игровия образователен модел ”Образователен театър”. По този начин авторката доказва научната и практико-приложна ефективност на едно ново научно направление, не на равнище умозрителни тълкувания, и словесна безполезност, а верифицирано в реалната училищна практика.

През 1995 година доц. д-р Радка Василева поставя начало на театрално образователна система като управител и творчески ръководител на Образователен театър ООД и на Театър „Забавна наука“ ЕООД. До днес всяка година театърът вдъхновява над 200 учители и ученици. Над две хилядна учителска аудитория получава необходимата професионална квалификация за работа с ученици и създаване на интерактивна и атрактивна образователна среда. С 25 столични училища доц.д-р Радка Василева утвърждава авторската си образователна програма с деца от началните класове. Системата функционира успешно в педагогическата практика в условия на висока популярност и доказана продуктивност. Хиляди български деца преживяват неповторими съприкосновения с изкуството и осъществяват многолики превъплъщения и неповторими емоционални преживявания, свързани с обучението. Всяко дете получава шанса творчески да изрази себе си, да сподели своя опит и да натрупа нов – и то не чрез битуваша авторитарна репродуктивност, а чрез истински осъзнато чувство на значимост и свобода на изявата.

От 2007 год. Радка Василева е доцент в катедра „Дидактика“ Км ФП при „СУ Св. Климент Охридски“ и води лекционни курсове по: Педагогика, Анимация и образование, Драма Анимация и театър в образованието, Управленски тренинг, Решаване на конфликти и др. Доц. д-р Радка Василева създава работещи творчески екипи, свои последователи от театрали, актьори, режисьори, сценографи и педагози, които съвместно разработват и осъществяват програмата на театъра в тясно сътрудничество с училищата.

Анализ на научното творчество

В конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“, доц. д-р Радка Василева прилага следния списък с публикации:

- Хабилизационен труд „Арт-анимация в образованието - учители и ученици в драматично взаимодействие“ (2020);
- Монографии: ”Модел на образователна драма в училище (2014);
- 5 Статии, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация;
- 6 статии и доклади, публикувани в нереперирани издания, с научно рецензиране;
- Книга за учителя. Теми по гражданско образование за часа на класа. (2010).

Научното творчество на доц.д- Радка Василева маркира две основни територии, обединени в една по-широка тематична и ценностно-ориентирана цялост, свързана с образованието: **функционирането на алтернативни прототипи на обучение** (*арт анимация в образованието; пърформанс –като събитийно развлекателно представление с образователна насоченост , образователната игра, образователен театър*); **демократизиране и хуманизиране на образованието** (*гражданско образование; подготовката и мотивацията на учителите; предизвикателства пред на съвременната образователната система, свързани с пълноценното израстване на учениците.*

Централни теми, на които авторката посвещава много години дълбинни и съдържателни анализи са образователният театър и арт-анимацията в образованието. Монографията: „Модел на образователна драма в училище“ и хабилизационният труд „Арт анимация в образованието – учители и ученици в драматично взаимодействие“ взаимно се допълват чрез постъпателното и многопластово разширяване на проучвания периметър. Като особено постижение в хабилизационния труд оценявам методологичната изходна позиция при представянето на Арт анимацията в

образованието , която по същество определя и цялостната стратегия за проектиране и осъществяване на образователния процес и гарантиране на неговата ценностна смислова същност. В дълбочината на научните анализи проличава и впечатляващата изследователска страст на доц.д-р Радка .Василева, насочена към дълбоко проникване в особено значимите, но недостатъчно анализирани в литературата изследователски територии. Сполучливо и коректно от научна гледна точка е очертана структурата на арт анимацията в образованието. Разкрити са социокултурните прототипи и образователни проекции: анимацията като понятие и практика, анимацията като протоначало. Очертани са специфичните ѝ компоненти и формати в образованието. Акцент е поставен върху авторските варианти на осъществяване в реалната педагогическа практика. Много сполучливо, в пълна дистанцираност от тривиалната и авторитарна педагогическа традиция, доц. д-р Радка .Василева представя интересни многопластови конфигурации на отношението: “образователен театър – арт анимация - учене – творческа активност – пълноценно формирана личност” в персонифициран и “оличностен” образователен контекст, и в дълбока обвързаност с придобиването на смисъл от всяко познавателно творческо действие. Идеите, заложи в ролево-поведенческите теории на представители на различни научни направления (философията, психологията педагогиката, социология...) са претворени и декомпозирани като основни направления в образователната среда: за постигане на личностна и социална компетентност; за формиране на умения за групов работен; за постигане на интелигентност и екзистенциална осъзнатост; за постигане на иновативни идеи, философско мислене и екологично съзнание. Всичко това обвързано и обосновано в ясна концептуална рамка, където на базата на рефлексивно действие и интерпретационно ниво, с помощта на визуално образен и мултисензорен подход образователната среда предлага творческо драматично взаимодействие – провокиращо, пробуждащо и разкрепостяващо творческия и съзидателен потенциал на индивида. Справедливо се акцентира върху усещането на удовлетвореност от постигнатото равнище на успех, като опосредстван мотив за превръщането на творческия интерес в устойчиво емоционално, психично и интелектуално състояние. В реални образователни условия доц.д-р Радка Василева изследва възможностите на арт анимацията в тяхната динамична обвързаност и взаимодействие както в по-широк, така и в пределно конкретен житейски план: осъществяване на запознанство; овладяване на правила, формиране на общност, овладяване на социални норми, формиране на социална отговорност, приемане на жизнени роли. Анимационният подход е очертан в

дълбочина. Разкрита е неговата педагогическа състоятелност. Чрез конструирането на въображаем план учениците се включват в оживяване, преживяване и претворяване на явления, отношения, събития“, докосвайки се до тях със силата на своята индивидуално проявяваща се сензитивност и усещането за смисъл от случващото се. Както твърди авторката „анимираните образи задействат по специфичен начин мисловния, поведенчески и афективен ресурс на учениците“. Поставени в такава среда учениците овладяват полезни арт техники, техники за себепознание, насочващи творческата им енергия към други равнища на битийна и екзистенциална осъзнатост.

Въвеждайки ни в модификациите на “педагогическото” - “като монолог”, “като формална среща”, “като влиятелно поведение”, “като театър”, доц.д-р Радка Василева представя системата на драма – методите, призвани да създават една илюзорна реалност, различна от истинския живот, но достатъчно предизвикателна, за да подбужда една пълноценна интеракция и себеизява в социално защитено пространство, където реалността се прекъсва съзнателно и доброволно се приема въображаем план за реализиране на продуктивна спонтанност. Прониквайки в сложната конструкция на драма – технологиите, доц. д-р Радка .Василева ясно маркира техните сечения с театралната постановка и така още по-смислено и разбираемо разкрива широкия кръг от възможности за приобщаване на обучавания към познанието, за стойностна интерпретация на реални факти и данни от друга познавателна и ролева позиция, която подпомага утвърждаването на “Аз–позицията”. Специално място в осъществените анализи се отделя на презентацията. Сполучливо се изяснява последователността в нейното изграждане като специфично конструиран символно знаков и многопластов модел за осъществяване на пълноценно педагогическо взаимодействие. Предложени са и механизми за конструирането на конкретни технологични решения. Авторката представя и внушителен набор от конкретни техники за презентация, насочени към постигане на преследвани ефекти в хода на общуването: “искреност”, “сценична фасадност”, “съвършенство”, “артистичност”, “сексуализираност”, “представление за представлението”, “визуалност”. Представянето на всеки от тях е добре аргументирано.

С изключителна изследователска проникновеност и прецизност доц. д-р Р. Василева далеч надхвърля постиженията на съществуващите педагогически разработки по тази проблематика, като разкрива в по-голяма дълбочина интегративната същност на арт анимацията в образованието – като логически определена сложна и противоречива цялост, съчетала непреодолими инварианти и възможни варианти на функциониране, подтикващи обучавания субект към достъпни творчески хоризонти на познанието.

Оличностеното (проникнато с емоция и лична осъзнатост на всяка творческа ситуация) педагогическо „драматично“ взаимодействие, осъществено чрез игра, интерпретиране, индивидуално претворяване на образи и действия - “тук и сега”, пренареждат образователното пространство в едно ново измерение на дълбоко осмислено осъществяване, изпълнено с дълбок и жадуван смисъл. Завидното познаване на практиката, създавана от самата авторка ѝ дава изследователската смелост да формулира ясни и добре проектирани етапи, изразяващи съдържателната цялост на образователния спектакъл – като нестандартна форма на обучение, предполагаща добре предметно интелектуално и личностно развитие. Така от преследвана цел в строго формализираната учебна среда, налагана традиционно, учебното съдържание се превръща в средство за откриване на нови възможности за включване в изследователска дейност и сътворяване на нова информация, преживяна, интерпретирана и трансформирана от учениците в различни равнища на сензитивност, екзистенциална провидимост, творческо проникновение и духовна наслада. Засилва се вътрешната мотивация, емоционалната приобщеност и чувството за значимост.

Други обширно и задълбочено представени тематични цялости, допълващи съдържателно изследователската дейност на доц. д-р Радка Василева са проблемите, посветени на мотивацията на учителите, гражданското образование, диференцираното обучение, нравственото възпитание, проблемите на съвременната образователна система оличностеното образователно пространство. Като постижения в този план могат да се отбележат няколко неща: Авторката използва нестандартен авторов инструмент (образователна драма) за откриване на основните мотиви, приобщаващи учителя към иновациите в педагогическата практика и мотивите, дистанциращи ги от потребността от квалификация. Тази информация позволява планирането на квалификационната дейност съобразно реалните нужди на всеки учител и препяства хаотичността и кампанийността в този план. Доц. д-р Радка Василева отправя поглед с конкретни технологични решения към нравственото възпитание на малките ученици в процесите на социално взаимодействие. Отчита нуждата от ненасилственото приобщаване на децата към основните нравствени ценности. Придава смисъл и педагогическа състоятелност на диференцираното обучение, съобразно неговите основни детерминанти. По този начин защитава идеята за индивидуализация и демократизация и хуманизиране на обучението, винаги свързано с актуалните потребности, интереси и възможности на учениците. Особена заслуга на доц. Д- Радка .Василева е разработката в съавторство на книга за учителя по гражданско образование.

В нея се дават идеи за тематично обучение, насочено не само към усвояване на знания, но и към прилагане на знанията в реални практически ситуации(решаване на конфликти, патриотично възпитание, отстояване на собствена гледна точка, уважение и грижа за близките...). Компетентно и професионално авторката представя един нов поглед към образователната реалност, към възможностите тя да бъде оптимизирана и усъвършенствана, но не въз основа на спонтанни хрумвания и самоцелни атрактивни решения, а чрез дълбоко промислени технологични стъпки, обусловени от същността на човешката природа, логиката на педагогическото взаимодействие и стремежа за непрекъснато самоусъвършенстване.

Всяка една публикация на доц. д-р Радка .Василева е елемент от една представителна изследователска цялост, която представя авторката като учен от нов тип, достоен представител на хуманистичното направление в педагогиката, променящ на практика ценностната същност и смисъл на образованието.

Научно-изследователска и проектна дейност

Доц. д-р Радка Василева е била ръководител на два научни проекта по основната проблематика , на която се е посветила и е участвала като експерт в научен колектив в други седем.

Член е на Управителния съвет на “Академия за деца” към СУ “Св. Кл. Охридски”.Член е и на борда на редакторите на Списание за Образование, САЩ : Editorial Bord Member of Educational Journal: Science Publishing Group, USA. Ръководила е трима успешно защитили докторанти. В момента ръководи още трима.

Приложена е справка с 50 цитирания на нейни публикации, което гарантира нейната разпознаваемост сред педагогическата общност.

Изключително високо може да се оцени и ръководството на докторанти(трима, защитили успешно и трима настоящи), възприели идеите на авторката. Така се оформя устойчива във времето театрално-образователна школа, която работи професионално за постигане на високо качество в образованието посредством театрално-образователен подход, основан на Арт Анимацията в образованието.

Преподавателска дейност:

Доц.д-р Радка .Василева има нужната осигуреност с лекционна натовареност, необходима ѝ за заемане на академичната длъжност „Професор“

Като преподавател във Факултета по педагогика и като титуляр на лекционен курс по Педагогика в учителските специалности, доц. д-р Радка Василева се ползва с голям авторитет. Доказва непрекъснато високия си професионализъм с иновационния

си подход в работата и с чувството си на отговорност към работата със студентите. Като колега се отличава с висока нравственост, неспокоен изследователски дух и ясно изразена гражданска позиция.

Основни научни приноси:

На първо място, справедливо е да се уточни, че хабилитационният труд има качествата на голям докторат.

Приемам личната справка на кандидатката за приносния характер на научните публикации. Обобщено мога да ги представя по следния начин:

1. Създаден и апробиран е Арт оригинален анимационен подход в образованието. Съдържателно е разкрито неговото функциониране, базирано на отношението: анимиране – забавление – игра - образователен и социален резултат.
2. Създадени са оригинални приложни формати на Арт анимационния подход за целите на училищното и неформалното образование;
3. Създаден е функциониращ модел на образователен театър наречен „Забавна наука“.
4. Създаден е авторски теоретико-приложен модел на образователна драма, наречен „Училищна образователна драма. Систематизиран е богат авторов набор от оригинални игри и драма етюди за неформални и тренингови форми на обучение, апробирани в реална образователна среда.
5. Очертан е съвременният профил на учителя, съчетал професионалната компетентност с артистичност и възпитателна функционалност;

Анализът на цялостното творчество на доц. д-р Радка Василева, както и професионалната ѝ реализация като преподавател във факултета по педагогика при СУ” Св. Климент Охридски” я представят като нестандартен педагог-преподавател, ерудиран учен-изследовател, с подчертано устойчиви професионални интереси, свързани с най-актуалните и деликатни сфери на променящото се българско образование, респективно българско училище.

Научните ѝ трудове са ориентирани директно към шифъра на конкурса.

Представените документи съответстват на изискванията на правилника на СУ за заемане на академичната длъжност „професор“.

Безспорните научни постижения и личностните професионални качества на кандидатката ми дават основание с пълна убеденост да препоръчам на Уважаемите членове на Научното Жури да подкрепят кандидатурата на доц. д-р Радка Василева за заемане на академичната длъжност „Професор“ по професионалното направление 1.2 Педагогика(Педагогика, анимация и образование) и да оформят позитивно предложение до ФС на Факултета по педагогика към СУ „Св. Климент Охридски“.

РЕЦЕНЗЕНТ:.....

Проф.д-р Емилия Василева,
СУ “Св. Климент Охридски”